

Demeter Lajos – Demeter László

HÁROMSZÉKI HONVÉDEK, NEMZETŐRÖK, HONLEÁNYOK ÉS HONFIAK AZ 1848–49. ÉVI SZABADSÁGHARCBA II. ALDOBOLY

Az oklevelekben először 1461-ben, Doboijl néven felbukkanó település Háromszék déli határfaluja. Az Olt vizén átvezető országút, amely Sepsiszentgyörgyöt Szászhermányon át Brassóval összekötötte, fontos útvonal volt. Az 1615. évi erdélyi országgyűlés határozata értelmében a révhajót Illyefalva, Aldoboly és Szászhermány közösen tartotta fenn. Ezek szerint az a fahíd (a folyón átívelő vashíd 1903-ban épült), amely 1848–1849-ben többször is a székely, illetve az ellenséges katonák átkelő helye volt, a későbbiekben épült.

1848-ban a híd jelentős stratégiai pont volt. Október végétől, amikor a szék „bátorságunk szilárdítása tekintetéből” Háromszék határvonalán, a Rikától Hídvégen át a Bodzai-szorosig őrvonalat állított fel, Aldoboly térségében mindig állomásoztak őrcsapatok. Az átkelőhelyet nemcsak 1848-ban, az önvédelmi harc idején őrizték, hanem 1849 télutóján és kora tavaszán is. Február 10-én az itt állomásozó lándzsások és vadászok száma 560 fő volt. A február 24-i jelentés szerint Kováts Péter élelmezőbiztos 65 ló és 400 ember ellátására kért a sepsiszentgyörgyi fő élelmezőraktártól élelmet, március 13-án pedig 500 fő számára kenyeret.¹ Elszállásolásukról a falunak kellett gondoskodni. Ez egy külön megterhelést jelentett, akárcsak a szükséges élelmiszer, a katonai poggyász szállítása. 1848. december 22-én például a „*Tiszelt Kormányzó Hivatalnál*” Nagy András sepsiszéki királybíró útján aldobolyi Nagy Pál arról panaszkodott, hogy „*az ő szekere, két lova és szolgálja már 12 naptól fogva Szentiványba az ágyús munitió hordozása alatti folyamatos és szakadatlan szolgálatba vagy*”.² Kováts Péter élelmezőbiztos 1849. március 17-én keltezett jelentése szerint „*az aldobolyi népség (...) a hasonló fuvarozásokkal annyira van terhelve, hogy egy ház sínts, amelybe minden személyt ne érne*” a szállítás terhe.³

A faluban 1848-ban tábori raktárt létesítettek. Az élelemnek megfelelő helyet, a levágásra szánt vágómarháknak istállót, szalmának, zabnak, szénának

csúrt kellett biztosítani.⁴ A zab, a széna és a szalma kipurciózását szükség esetén több mint valószínű, hogy ugyancsak helyi erővel oldották meg.

Aldobolyban nem csak őrcsapatok állomásoztak. Az 1848. december 5-i szászhermányi csata előtt a háromszéki sereg centruma táborozott itt, Sombori Sándor ezredes parancsnoksága alatt. Az 500 szuronyos és 600 vadászpuskásból, 3100 gyalogosból, 110 székely és 180 Mátyás-huszárból, valamint két hatfontos ágyú legénységéből álló székely sereg innen indult ki az ellenségre. Már az Olt hídjánál ágyútűz fogadta a székelyeket. Itt esett el az aldobolyi születésű Oláh György, a csapói illetőségű Réz Pál és a névtelenül megemléített „azon székely, ki (...) az eresztevényi táborban azt mondá, hogy ő fegyverét kezéből élve senkinek ki nem adja”.⁵ A december 13-i rikai csata után a háromszéki sereg centruma újból Aldoboly térségében állomásozott,⁶ 1849. február 3-án pedig Gál Sándor seregének centruma táborozott Aldobolynál és lépett át másnap (bal szárnya Kökösnél, a jobb Földvárnál) a Barcaságra. A Bem seregével egyesülni szándékozó székelyek Szászhermány és Szentpéter között ellenséges csapatokba ütköztek. Az ellenség a Kárpátokon túlról segítségül hívott kozákok voltak. A csata után a székely honvédek nagy része ismét Aldobolyban és a szomszédos Illyefalván kapott szállást.⁷ Február 10-ig Aldoboly és Kökös térségében gyakorlatoztak.⁸ Innen indultak tovább, Előpatákat és Hídvéget érintve, hogy egyesülhessenek Bem seregével.

A császári csapatok Erdélyből való kiűzése után csendesebb hónapok következtek, 1849. június 20-án azonban a Tömösi-szoroson át betörték az oroszok. A június 23-i kökösi csata után elfoglalták Háromszéket. Az orosz megszállás alatt az aldobolyi híd az ellenséges csapatok átkelője lett. Június 26-án egy 2500 fős lovas és gyalogos muszka különítmény felégette az aldobolyi hidat és egészen Illyefalváig nyomult. Ekkor még „minden kártétel nélkül” vonultak el, de 28-án és 29-én már két kozák csapat rabolt a környéken.⁹

¹ DEMETER Lajos 2006, 111.

² SÁL Fond 8, fasc. 5994, fol. 116.

³ SZNM *Nyugtagy*, I. sz. nélkül.

⁴ DEMETER Lajos 2006, 92.

⁵ K. HORVÁTH Ignác 2003, 34.

⁶ EGYED Ákos 1978, 160.

⁷ ALBERT Ernő 1999, 41, 50.

⁸ FARKAS Ignác 2006, 211.

⁹ ALBERT Ernő 1999, 113.

Még 1849. november 1-jén is arról panaszkodott az aldobolyi biztos Kováts Péter, hogy az oroszok nem elég, hogy a múlt hónapokban a falu gazdáinak juhait rabolták, ha ellenszegültek, kardjaikat használták, de az utóbbi időben is, mikor már elvonulóban vannak, „tsaknem mindennap rabolnak”.¹⁰

Az ellenséges csapatok ellátása a háromszéki falvakra hárult. Július 12-én a Szotyorban táborozó oroszok számára napi 1200 kenyeret, 5 kg sót és kétnaponként 40 veder pálinkát, a lovaknak 400 porció szénát és 3000 liter zabot követeltek. A kiszabott mennyiséget Sepsiszentkirály, Illyefalva, Aldoboly, Bikfalva, Lisznyó, Sepsimagyarós, Szacsva, Kisborosnyó, Feldoboly és Egerpatak kellett hogy előteremtse.¹¹ Szeptember 19-én a rendelet szerint Aldobolynak 6 köböl lisztet, 100 porció szénát és 100 porció zabot¹², szeptember 26-án ugyancsak az orosz seregek ellátására 90 ezüst forintot, 42 köböl zabot, 40 mázsa szénát és 28 köböl kenyérnek való lisztet kellett hogy beszolgáltassanak.¹³ Nemcsak élelmet, fuvar is kellett biztosítani az oroszoknak. Szeptemberben gabona szállítására Aldobolynak 5 szekeret kellett előállítani.¹⁴ Szeptember 21-én az aldobolyi falusbíró Gál János panaszt is emelt Nagy András sepsiszéki királybírónál. Azt adta elő, hogy falujában mindössze 13 gazdának van terhet bírósági lova, ezek közül egy csoport a napokban tért vissza Oláhországból, és most, mikor újabb 4 fuvarost kellett kijelölni, ellenségeskedés robbant ki az érintett falusfelek között.¹⁵ Földvári Ferencné megtagadta a parancsot, azzal vádolta be Oláh Jánost és a református lelkész Bardócz Istvánt, hogy soha nem voltak fuvarozni. A falu papja panaszt emelt a királybírónál. Védelmére azt hozta fel, hogy ő nem köteles a rovatokban részt vállalni, mégis megfizette azokat, szekere és ökrei többször is részt vettek a szállításban.¹⁶ Megterhelt időszaka volt ez Aldobolynak, találóan jegyezte meg naplójában a szomszédos faluban, sepsiszentkirályban lakó Kiss Mózes: „fájdalmas idő”.¹⁷ Fájdalmas volt nemcsak a rovatok, a kötelező szolgálattételek, az ellenség katonáinak rablásai miatt, hanem azért is, mert a táborozó orosz csapatok lelegeltették a kaszálókat, a vetéseket, és ami kevés maradt, azt sem tudták begyűjteni a munkára vitt férfiero hiánya miatt. A megszállás

idejét így összegezte az említett Kiss Mózes: „néhány falvakban nem hagyott [az orosz] csak egy sertést, sem majorságot, a szénaréteket lekaszálta és elégette a tavasz határokat. Aki szénát csinálhatott valahol dugva, azt mind elhordta a lágérba. (...) A magyar nézte míg javait dúlták, de szólni nem lehetett, mert mindgyárt meggyilkolták.”¹⁸

*

A háromszéki szabadságharcosok névsorát a Székely Nemzeti Múzeum 2007-ben kiadott *Acta Siculica* évkönyvében kezdtük közreadni. A kutatómunka eredményeként 302 árkosai nemzetőr és honvéd nevét közöltük le.¹⁹

Aldoboly esetében sokkal szerényebb a névsorunk. A faluból az 1848 – 49-es forradalom és szabadságharc idejéből nem maradt fenn semmiféle név szerinti összeírás. Annyi ismert, hogy az 1848. augusztusi kimutatás szerint Aldobolyban 35 nemzetőr volt.²⁰ Az „efectivus székely katonáról”, vagyis a 15. (II. Székely) határőrezredben, a 11. Székely huszárezredben és a Háromszéken alakult honvédszázaljakban szolgáló határőrökről, illetve honvédekről számszerű kimutatások, amelyekből az aldobolyi gyalog- és lovaskatonák, a közvitézek kimutathatóak lennének, nincsenek. Ezek hiányában csak a kolozsvári levéltárban őrzött Ereklýmúzeum gyűjteményében lévő anyagra²¹, Mikár Zsigmond 1891-ben kiadott *Honvéd névkönyvére*²², a *Székely Nemzetben* 1883-ban közreadott háromszéki 1849 – 49-es hősi halottak névsorára²³, a honvédtisztek esetében Bona Gábor könyveire²⁴ és a szakirodalomban, a levéltári iratokban itt-ott fellelhető háromszéki (aldobolyi) személyekre vonatkozó adatokra szorítkozhattunk. Számszerűleg annyi ismert, hogy 1890-ben a faluban 26, 1896-ban 12 nyugdíjas honvéd élt.²⁵

Általában katonailag aktív népességnek az összlakosság 10 százalékát számítják. Háromszéknek 1848-ban a becslések szerint körülbelül 100 000 lakosa volt. Hadserege, mint ezt a résztvevők visszaemlékezései is állították, 1848-ban az önvédelmi harcok alatt és 1849 januárjában 10 000 főt tett ki.²⁶ Ha ezzel a számaránnyal dolgozunk, és elfogadjuk, hogy 1848–49-ben Aldobolynak megközelítőleg ugyanannyi lakosa volt, mint az 1850-es népszámláláskor,

¹⁰ Uo., 153.

¹¹ Uo., 157.

¹² SÁL Fond 381, fol. 9v.

¹³ Uo., fol. 7v.

¹⁴ Uo., 178.

¹⁵ Uo., 184.

¹⁶ Uo., 185.

¹⁷ KISS Mózes 2006, 207.

¹⁸ Uo., 207.

¹⁹ DEMETER Lajos – DEMETER László 2007, 423–435.

²⁰ EGYED Ákos 1978, 82.

²¹ KÁL Fond 550.

²² MIKÁR Zsigmond 1891, 249–271.

²³ L. *Székely Nemzet* 1883. nov.–dec.

²⁴ BONA Gábor 1988, Uő. 1998–1999 I–III, Uő. 2000.

²⁵ *Székely Nemzet*, 1896. máj. 13.

²⁶ KÁL Fond 615, 19; EGYED Ákos 1978, 137; *Közlöny*, 1849. máj. 30., *Honvéd*, 1849. jan. 5.

(a hozzátartozó Vámoshíddal együtt 1000 lakosa volt, melyből 544 vallotta magát görög katolikusnak, illetve görög keleti vallásúnak) és leszámítjuk az egyharmadnyi románságot, amely nem rokonszenvezett a magyar szabadsághaccal, akkor Aldobolyból mintegy 60-70-en vehettek részt Háromszék önvédelmi harcában, illetve a szabadságharcban.²⁷

Az aldobolyi, nyilvántartásba vett honvédek közül egyértelműen mindössze 8 személyről (Reznek-Kósa Károly századosról, Vida Mózes őrmesterről, Vida Mihály tizedesről, Benedek József, Boga Pál, Kovács János, Szócs József közsítézekről és a hősi halált halt Oláh Györgyről) sikerült kideríteni, hogy a falu szülöttje volt. Több mint valószínű itt születtek a falu többi hősi halottjai, az anyakönyvbe bevezetett Fülöp György „székel hónvéd”, a Rikánbelői Honvédegylet által 1883-ban nyilvántartásba vett Farkas István, Joó Miklós, Néda János és Vaszi János is.

A Szászhermányban 1848. november 6-án leölt Rákosi György családjának ősi fészke Aldoboly volt. Feltehetően ő is itt született. Mint civil áldozatot tüntettük fel, de az is lehet, hogy csupán egy kocsmái civakodás, nem pedig a Háromszék és Barcaság között kiéleződött politikai ellentét áldozata volt.

Aldoboly hősi halottjai közé soroltuk az 1848. december 5-i szászhermányi csatában elesett csapói Réz Pált, mert – a falu szülöttével, Oláh György hősi halottal együtt – Aldobolyban temették el. Ugyancsak az aldobolyi temetőben hantolták el az ismeretlen származású Incze György közsítézt is, ki 1849. július 2-án a kökösí híd mellett halt hősi halált.

A falu hősi halottja az a névtelen polgári áldozat is, kit 1849. június 29-én Aldoboly határában hantoltak el. Vele egy kozák dzsidája végzett június 23-án Kökös mellett. Illyefalvi idősebb és ifjabb Pap Jánossal ugyancsak a kozákok végeztek. Mindketőjüket temetését az aldobolyi anyakönyvbe jegyezték be, ami azt jelenti, hogy ők is aldobolyi földben nyugszanak.

Demeter Lajos – Bod Péter Megyei Könyvtár, Sepsiszentgyörgy, Gábor Áron u. 14, RO-520008; demlajos@freemail.hu
Demeter László – Erdővidék Múzeuma, Barót, Kossuth Lajos u. 158, RO-525300; demeterlaszlo@yahoo.com

Adattár

Abod Zsigmond – főhadnagy. (1819, Gidófalva – 1903. márc. 5., Aldoboly). Ref., apja Abod Imre gyalogkatona, anyja Mihály Rebeka. Testvér Abod György (ker. 1826. ápr. 9., Gidófalva – 1902. okt. 19., Sepsiszentgyörgy) honv. őrmesterrel. Neje Batzoni Mária (mh. 1915-ben, 87. éves korában).

1848: 29 éves. A szabadságharcban főhadnagyi rangfokozatot ér el.

1881. júl. 29.: Aldobolyban él. A jelentés szerint a koronázási alapból 482 Ft segílyt kap. Mivel vagyontalan és keresztképtelen, az alakulandó honvédmeházba való felvételre

A falu görögkeleti és görög katolikus lakosságának nagy része az idők folyamán elszékélyesedett, csak a vallásuk maradt a régi. Az 1850-es népszámlálás szerint a vámoshídiakkal együtt 544-en voltak a régi hiten.²⁸ A korabeli adatok szerint javarészüik a magyarok oldalán fogott fegyvert. Kolbász Zátyi, Lepedus József a 85., Szóts József a 83. honvédszázalójban szolgált. Idős korukban mindhárman, Báts Jánossal, Pap Györggyel és Szócs Györggyel együtt, a Rikánbelői Honvédegyletnek voltak a tagjai. Boiu Sándor a helyi görögkeleti felekezeti iskola tanítója volt. 1849-ben „vitézül harcolt” a Tömösi-szorosban, a kökösí és a szemerjai csatákban. A családnevekből ítélve ugyancsak görögkeleti vallású lehetett a hősi halottak közül Néda János, Oláh György és Vaszi János. Ugyanezen a hiten lehetett a Rikánbelői Honvédegylet másik négy tagja, Korzodán László, Mandel György, Stancsuj János és Szócs Dániel is.

A legtöbb Aldobolyban élő volt honvédről idős korából maradtak fenn adatok. Mikár Zsigmond könyvében 1890-ből 27, az Ereklémúzeum irattárában 1888–89-ből – Mikárnál nem szereplő – öt aldobolyi volt honvéd neve szerepel. Az 1900. novemberben tartott Rikánbelői Honvédegylet-közügyűlésen résztvevő honvédek között három aldobolyi öreg honvédet említettek név szerint. Néhányukról kiderült, hogy nem a falu szülöttei. Abod Zsigmond főhadnagy Gidófalván, Kiss Balázs, Kiss György tizedesek Sepsiszentkirályon, Kovács Ignác közsítész Csikkozmáson, Török József hadnagy több mint valószínű Futásfalván, Szatsva Mihály és Szalántzi Ferenc közsítézek Illyefalván, Lázár Mihály százados és húga, Lázár Rózália Dálnokban született. Mindnyájan Aldobolyban hunytak el. Az anyakönyvek tanúsítják azt is, hogy a Mikár könyvében és az Ereklémúzeum irataiban szereplő aldobolyi öreg honvédek nagyrészt a faluban haltak meg. A többről csak feltételezzük, hogy nyughelyük az aldobolyi temetőben van.

jogosnak ítélik. 1896: részt vesz a még élő 12 aldobolyi honvéd társával a faluban rendezett millenniumi ünnepeken. Sírja az aldobolyi ref. temetőben.

KADÁR Gyula 1993, 45; SÁL Fond 105, nr. 295, fol. 139, Fond 9, fasc. 40, fol. 38v; Székely Nemzet, 1896. máj. 13.

Balla József – nemzetőr. Balla Nitza aldobolyi vámhíd bérelőjének fia. Apja neve után ítélve román származású.

„Az aldobolyi nemzetőrség közé besorozott és az alkotmányra felesküdt” ifjú, ki az 1848. november 16-i jelentés szerint, mikor Brasóba ment, „az ottani hatóság által elfogattatott és bebörtönöztetett”.

²⁷ *Recensámint* 1996, 138, 142, 146.

²⁸ Uo., 142–143.

- SÁL Fond 8, nr. 5901, fol. 296.*
- Batzoni János** – *közüvitéz.*
1890: napszámos Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.
MIKÁR Zsigmond 1891, 257.
- Báts János** – *közüvitéz* (1830 k. – 1896. júl. 1., Aldoboly). Gör.kel.
A 85. honvédszászlóaljban szolgál. Több csatában vesz részt.
1890: földműves Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Halálakor már özvegy.
KÁL Fond 550, K 224/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 254, SÁL Fond 105, nr. 290, pag. 100.
- Benedek József, id.** – *közüvitéz* (ker. 1832. aug. 4., Aldoboly – 1913. jan. 7., Aldoboly). Ref., apja id. Benedek József gyalogkatoná, anyja Bánfy Julánna. 1848: 22 (!?) éves.
1900. nov. 4-én részt vesz a Rikánbelőli Hve. évi közgyűlésén, és ott mint tizedest említik.
Székely Nemzet, 1900. nov. 5.; KÁDÁR Gyula 1993, 46; SÁL Fond 105, nr. 292, fol. 9r, nr. 295, fol. 147.
- Benke Barabás** – *utász.*
1900: Aldobolyban lakik, nov. 4-én részt vesz a Rikánbelőli Hve. évi közgyűlésén.
Székely Nemzet, 1900. nov. 5.
- Boga Pál** – *közüvitéz* (ker. 1830. márc. 21., Aldoboly – 1894. dec. 2., Aldoboly). Róm. kat., apja Boga István, anyja Luka Ágnes.
A 83. honvédszászlóaljban szolgál.
1862. ápr. 22.: szabadságolt katoná. Nősül 1862-ben, neje az idegenből származó, gör.kel. vallású Bokor Éliás és Nagy Éva lánya, Anna (mh. 1923. júl. 5-én, 92 éves korában). 1890: Aldobolyban él, földműves, a Rikánbelőli Hve. tagja.
KÁL Fond 550, K 294/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 254; SÁL Fond 105, nr. 374, fol. 126v–127r, 215v–216r, 261v–262r, nr. 371, fol. 15v–16r.
- Boiu Sándor** – *örmester.* Gör.kel. vallású tanító Aldobolyban. Részt vesz az ojtózi, tömösi, kökői és szemerjai csatákban, ahol „vitézül harcolt”.
A szabadságharc után Nagyboldogasszonyfalvára került gör.kel. papnak.
KÁDÁR Gyula 1993, 45.
- † **Farkas István** – *közüvitéz.*
Eltűnt. Senki nem hallott többé róla.
Székely Nemzet, 1883. nov. 8.
- Fülöp Ferenc, id.** – *közüvitéz* (1829 k. – 1902. szept. 7., Aldoboly). Ref., apja Fülöp Mihály.
A 83. honvédszászlóaljban szolgál.
Nősül 1851. nov. 20-én, Illyefalván. Neje Pap Dávid lánya, a 19 éves Mária. 1889: Aldobolyban él.
KÁL Fond 550, E–P sz. n.; SÁL Fond 105, nr. 366, pag. 58.
- † **Fülöp György** – *közüvitéz.* Ref. „*Székel hónvéd*”. Feltehetően azonos azzal a Fülöp Györggyel, aki nősült 1834. febr. 18-án, neje illyefalvi Zajzon László gyalogkatoná és Kádár Anna lánya, Debora. 1849. ápr. 18.: temetik egy éves fiát.
1849: ismeretlen helyen hal hős halált.
KÁDÁR Gyula 1993, 46; SÁL Fond 105, nr. 292, fol. 96, nr. 366, pag. 19.
- Gál István** – *élelmezőbiztos.*
1849. márc.: aldobolyi élelmezőbiztos Kováts Péter mellett. Az Aldoboly térségében állomásozó lovak ellátásával foglalkozik.
SzNM Nyugtagy., l. sz. nélkül.; DEMETER Lajos 2006, 92.
- Gál Péter** – *tizedes.* Ref.
A szabadságharc végéig a 15. (Mátyás-)huszárezredben szolgál.
1889: még él Aldobolyban. Feltehetően itt is hunyt el.
KÁL Fond 550, G 27/4.
- Imreh János** – *közüvitéz.* (1819 k. – 1897. ápr. 14., Aldoboly). Ref., apja Imreh István gyalogkatoná, anyja Vida Anna. Nősül 1846. ápr. 14-én, Illyefalván. Neje Rákosi Bálint és Jakocs Anna lánya, a 25 éves Borbála.
A 85. honvédszászlóaljban szolgál.
1852: feltehetően ő az a 33 éves özvegy, aki nőül veszi Kökösben Tök Mózes 25. éves lányát, Rákhelt. 1889: Aldobolyban él.
KÁL Fond 550, F 41/1, SÁL Fond 105, nr. 295, fol. 134, nr. 230, pag. 155, nr. 366, pag. 48.
- † **Incze György** – *közüvitéz.* (1809 k. – 1849. júl. 2., Kökös). Ref.
„*temettetett [Aldobolyban], ki is Július 2-ik napján az Zotyor és Kökői Császári és Magyar seregek közt történt csata alkalmával ölelet[meg], élete 40ik évében.*”
SÁL Fond 105, nr. 292, fol. 36, KÁDÁR Gyula 1993, 46.
- † **Joó Miklós** – *közüvitéz.*
Elesett Borgóban.
Székely Nemzet, 1883. nov. 8.
- Kis András** – *közüvitéz* (1821 k. – 1903. febr. 1., Aldoboly). Ref. 1890: napszámos Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja.
MIKÁR Zsigmond 1891, 262; SÁL Fond 105, nr. 295, fol. 139.
- Kiss Balázs** – *tizedes* (1825 k., Sepsiszentkirály – 1907. máj. 14., Aldoboly). Feltehetően az unit. Kiss Balázsról van szó. Nősül 1848. jan. 19-én, Illyefalván. Apja sepsiszentkirályi Kis Mihály gyalogkatoná, anyja Dávid Mária. Neje Füleki József gyalogkatoná és Dósa Anna lánya, a 20. éves Erzsébet.
A 85. honvédszászlóaljban szolgál.
1890: erdőőr Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja.
KÁL Fond 550, K 415/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 253; SÁL Fond 105, nr. 295, fol. 125, nr. 366, pag. 51.
- Kiss György** – *tizedes* (1830 k., Sepsiszentkirály – 1893. jan. 31., Aldoboly). Szegénysorsú székely szülők gyermeke. Apja székely gyalogkatonaként a franciák elleni háborúban vitézségéért kitüntetést kapott.
Apja óhajtására lép a honvédseregbe. A 83. honvédszászlóalj 5. századában szolgál. Részt vesz a százshermányi, majd a Borgói-szorosban vívott és a szeretfalvi híd melletti csatákban. Szeretfalvánál a térdére könnyebben megsebesül, egy golyó horzsolja el. Jelen van Nagyszében aug. 5-i, utolsó bevételénél. A Szászsebes felé történő visszavonuláskor egy orosz katonától bal kezére egy hosszú vágást kap.
1890: a Rikánbelőli Hve. tagja. 1892: Aldobolyban él.
KÁL Fond 550, K 175/3, 4, K 173/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 262; SÁL Fond 105, nr. 295, fol. 132.
- Kiss István** – *tizedes.*
1890: napszámos Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.
MIKÁR Zsigmond 1891, 253.
- Kolbász Zátyi, vagyis Ioachim Zach Colbas** – *közüvitéz* (1810 k. – 1894. szept. 21., Aldoboly). Gör.kel.
A 85. honvédszászlóaljban szolgál, több csatában vesz részt. Neje Kovács Róza (ref., mh. 1918. okt. 10-én, 68 éves korában).
1890: zsellér, a Rikánbelőli Hve. tagja.
KÁL Fond 550, H 109/23 és K 224/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 263; SÁL Fond 105, nr. 290, pag. 98, nr. 295, fol. 151.
- Korzodán László** – *közüvitéz.*
1890: napszámos Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.
MIKÁR Zsigmond 1891, 262.
- Kovács Ignác** – *közüvitéz.* (1808 k., Csíkkozmás – 1906. dec. 27., Aldoboly). Róm. kat.
A 83. honvédszászlóaljban szolgál.
1888: földműves Aldobolyban. Feltehetően itt is hunyt el.

KÁL Fond 550, K 294/2; SÁL Fond 105, nr. 374, fol. 244v–245r.

Kováts János – *közvitéz* (ker. 1821. júl. 21., Aldoboly – ?).

1890: földműves Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 263; SÁL Fond 105, nr. 371, fol. 1v–2r.

Kováts Péter – *aldobolyi élelmezőbiztos.*

1848 decemberétől az aldobolyi tábori raktár kezelője.

DEMETER Lajos 2006, 92.

Kováts Sámuel – *közvitéz.*

1890: napszámos Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 263.

Lázár Mihály, *dálnoki* – *százados* (1820. okt. 22., Dálnok – 1904, Illyefalva). Ref. Székely nemes. Apja Lázár Dávid alkirálybíró, középirtokos. Tanulmányait a székelyudvarhelyi és a nagyenyedi refomátus kollégiumokban végzi, majd a marosvásárhelyi királyi ítélőtáblán és az erdélyi udvari kancelláriánál gyakornok. 1846: Berecket képviseli az erdélyi országgyűlésen. Felesége borbereki Gillyén Anna (1834, Szamosújvár? – 1887. nov. 25., Dálnok), „az annyi diadalt aratott zászlónak anyja, szegyetverője, nemtője, a töténelmi nevezetességű Brádi Andrásnak utolsó ivadéka, melynek többi tagját tudvalevőleg kivétel nélkül legyilkolták 1849-ben a Jánku oláhai”.

1848. nov. – dec.: részt vesz Háromszék önvédelmi harcában. Nemzetőr százados. 1849. febr.: honv. hadnagy, Szabó Ferdinánd őrnagy segédtszjtje. Ápr. (márc. 21.): főhadnagy a 15/4. határőrezredben. Jún. 15.: százados az előbbiből szervezett 86. honvédszászlóaljnál, a brassói hadosztályban (Bem nevezi ki). Részt vesz a tömösi és a többi oroszok ellen vívott csatában.

A szabadságharc után Nagyszébenben hét év várfogságra ítélik. Két év után kegyelmet kap. 1859: a Rikánbelőli ref. egyház főgondnoka. 1867: Kézdiszék alkirálybírájává, majd hamarosan Háromszék és Miklósvár fiúszék igazgató alkirálybírájává választják. Többször országgyűlési képviselő. 1875: rövid ideig Háromszék vármegye főispánja. 1882: az Országos Hve. központi bizottságának tagja. 1890: a Rikánbelőli Hve. tagja. 1900: többször képviseli a Rikánbelőli Hve.-et az Országos Hve. gyűlésein. 1892: Dálnokon földbirtokos, nő, gyerektelen. Később Aldobolyba költözik. Itt él haláláig. Sírja az aldobolyi ref. temetőben.

BONA Gábor 1988, 367; KÁL Fond 550, B 249/2, H 109/77 és L 26/2; Honv. segélyalap 3463/1868; KÁDÁR Gyula 1993, 46; MIKÁR Zsigmond 1869, 77; MIKÁR Zsigmond 1891, 249; NAGY Iván 1860, VII, 72; Nemere, 1872. febr. 4.; Székely Nemzet, 1887. nov. 16., 1900. nov. 7.; PÁLMAJ József 1901, 283; SZINNYEI József 1900, 920–921.

Lázár Rózália, **Benkó Rafaelné** – „A szabadságharc idején s az elnyomatás korában egy kitűnő honleány” (1808 k., Dálnok – 1896. dec. 21., Aldoboly). Lázár Mihály honvéd százados testvére.

Több nőtlarsával ő is szerepet vállal Háromszék önvédelmében, később pedig főszerepet játszik a Váradí-féle összeesküvés szervezésében, a kapcsolattenszer kialakításában. Zoltáni kúriájában rejtegeti Váradí Józsefet és hű társát, Bálint Áront. Az összeesküvés felgöngyölítésekor, 1853-ban Kovács kapitány Dálnokban tartóztatja le. Kézdivásárhelyen van fogságban, majd bűnrészességért 3 évre ítélik el. Több Váradí-ballada főszereplője.

Szabadulása után legtöbbet testvére, Lázár Mihály dálnoki és aldobolyi birtokán tartózkodik. 1861: mint „honleány”, a Rikánbelőli Honv. Segélyező Egyl. részére gyűjtést szervez az Oltfj községekben. Aldobolyban hunyt el, de hazaszállították

Zoltánba, és 1896. dec. 23-án a családi sírba, férje mellé helyezték örök nyugalomra.

SzNM Gyj.; Tört. Lapok, 1895/3, 20, 1895/5–6, 37, 1896/24, 212; Székely Nemzet, 1896. dec. 23.; NAGY Sándor 1896, 39; SÁL Fond 89, fasc. IV.

Lepedus József, *id.* – *közvitéz* (1828 k. – 1903. aug. 2., Aldoboly). Gör.kel.

A 85. honvédszászlóaljban a fegyverletételig szolgál.

Nősül 1861. jan. 19-én, neje Karácson Juliánna. 1890: páztor, a Rikánbelőli Hve. tagja. A szabadságharc alatt nagyon megfázott, melynek következtében „kucorodott köszvényt” kapott, ezért évek óta ágyban fekvő beteg.

KÁL Fond 550, L 51/2, 3; MIKÁR Zsigmond 1891, 264; SÁL Fond 105, nr. 290, fol. 56, nr. 364, fol. 6v–7r.

Lovász István – *közvitéz.*

1890: földműves Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 264.

Mandel György – *tizedes.*

1890: napszámos Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 253.

Nagy István – *közvitéz.* Feltehetően azonos a jobbágy származású Nagy Istvánnal. Illyefalván nősül, 1844. okt. 23-án. Neje illyefalvi Tankó László gyalogkatonalánya, Juliánna.

1890: földműves Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 265; SÁL Fond 105, nr. 366, pag. 46.

Nagy Károly – *közvitéz.*

1890: napszámos Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 265.

Nagy Pál – *közvitéz.*

1848. dec. 4-én készült összeírás szerint táborba vonul. További sorsa ismeretlen.

FARKAS Ignác 2006.

† **Néda János** – *közvitéz.*

Elesett Borgóban (időpont ismeretlen).

Székely Nemzet, 1883. nov. 8.

† **N. n.** – *közvitéz.*

Elesett 1848. dec. 5-én az aldobolyi hídnál.

K. HORVÁTH Ignác 2006, 34.

† **N. n.** – *civil áldozat.*

1849. „Jun 29k Temet[et]et[t] egy ismeretlen, mintegy harmintz éves ember, Ki is a Junius 23ik napján a Kókosi hídnál az osztrák és orosz Császári katonák és magyarok közt történt csata alkalmával több dsida által meg sebesítve halva találtatott Július 29kén Torma (?) nevű helyben, hol el is temetett” az aldobolyi határban.

SÁL Fond 105, nr. 292, fol. 36.

† **Oláh György** – *közvitéz* (1827 k., Aldoboly – 1848. dec. 5., Szászhermány). Feltehetően gör.kel. vallású.

A Hunyadi-huszárezredben szolgált. (K. Horváth Ignác szerint Mátyás-husár, és ez a valószínű.) Elesett 21. éves korában, a szászhermányi csatában. December 7-én a Küküllő vármegyei csapói Réz György fiával, az ugyancsak hősi halált halt Réz Pállal együtt temették el Aldobolyban.

KÁDÁR Gyula 1993, 46; SÁL Fond 105, nr. 290, fol. 34, nr. 295, fol. 35; K. HORVÁTH Ignác 2003, 34.

Pakuts Bálint – *közvitéz.*

1890: napszámos Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 266; SÁL Fond 105, nr. 290, fol. 55.

Papp György – *közvitéz* (1822? – 1902. febr. 12., Aldoboly). Gör.kel.

1890: földműves Aldobolyban, a Rikánbelőli Hve. tagja.

KÁL Fond 550, K 173/2 és P 31/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 266; SÁL Fond 105, nr. 290, fol. 55.

† **Pap János, id.** – *polgári áldozat* (1784 k., Illyefalva? – 1849. június 28., Aldoboly). Mint özvegy, 1849. júl. 7-én nősült, neje özv. Zoltáni Ferencné Györke Sára, 48 éves.

Fiával együtt az aldobolyi „*hid előtt a' Kozákoktól vagdalattak öszve*”.

SÁL Fond 105, nr. 366, pag. 55, 451.

† **Pap János, ifj.** – *polgári áldozat* (1830 k., Illyefalva? – 1849. jún. 28., Aldoboly).

Apjával együtt az aldobolyi „*hid előtt a' Kozákoktól vagdalattak öszve*”.

SÁL Fond 105, nr. 366, pag. 451.

† **Réz Pál** – *közüvitéz.*

1848 „*7ik Decembar, Réz Pál, Küküllő Vármegyei Csapoi Réz György fia a' Szász Hermányi Decembar havu 5ik napján történt csatában a hasán bément lövés által megholt, [a] Hunyadi huszár fiu temettetett ugyan azon csatában eleset aldobolyi Oláh György hunyadi huszárral együtt.*” (K. Horváth Ignác szerint Mátyás-huszár volt, ez a valószínűbb.)

SÁL Fond 105, Nr. 292, fol. 35; K. HORVÁTH Ignác 2003, 34.

† **Rákosi György** – *polgári áldozat* (?).

1848. nov. 6.: meglőtték Szászhermányban, 21 évesen.

KÁDÁR Gyula 1993, 46.

Reznek-Kósa Károly, középajtai – *százados* (ker. 1820. aug. 1., Aldoboly – 1880. szept. 18., Aldoboly). Ref., apja Reznek-Kósa István birtokos, törvényszéki bíró. Anyja Czákó Judit. A karánsebesi katonaiskolában végez. 1841: hadfi. 1848. júl. 1.: hadnagy a 11. (Székely) huszárezredben.

Ezrede mozgósított osztályával 1848 nyarától a szerb felkelők ellen harcol, majd októberben csatlakozik a honvédsereghez, és főhadnagy lesz. Később alakulatával az erdélyi hadszíntérre kerül. 1849. ápr. 19. (11.): alszázados ezrede 4. századánál, a brassói hadosztályban.

A szabadságharc után bujkál. 1850: elfogják, és Nagyszebenben halálra, majd 2 év várfogságra ítélik. Olmützben tölti le a büntetését. Hazakerülve Aldobolyba, mintaszerű gazdaságot vezet. 1861: a megalakult Rikánbelői Honv. Segélyező Egyl. sepsiszéki bizottságának tagja. 1868: aldobolyi birtokán gazdálkodik, a Rikánbelői Hve. tagja.

BONA Gábor 1988, 513; KÁL Fond 550, Honv. segélyalap 3463/1868; KÁDÁR Gyula 1993, 45; MIKÁR Zsigmond 1869, 77; NAGY Iván 1862, IX, 741–742; ORBÁN Balázs 1873, 192; PÁLMAJ József 1901, 376; Tört. Lapok, 1892. melléklet/16, 1894/5, 41; SÁL Fond 89, fasc. IV, Fond 105, nr. 291, fol. 14, nr. 294, fol. 103.

Stancsuj János, id. – *közüvitéz.*

A 85. honvédszázalójban szolgál.

1890: földműves Aldobolyban, a Rikánbelői Hve. tagja. Több mint valószínű, itt is halt meg.

KÁL Fond 550, L 51/3 és S–Sz sz. n.; MIKÁR Zsigmond 1891, 268.

Szalántzi Ferenc, id. – *közüvitéz.* Feltehetően illyefalvi származású.

A 85. honvédszázalójban szolgál. 1889: még él Aldobolyban.

KÁL Fond 550. S–Sz sz. n.

Szatsva Mihály – *közüvitéz* (ker. 1825. okt. 27., Illyefalva

– ?). Ref., apja Szatsva Mihály székely huszár (mh. 1876. okt. 30., 80. éves korában), anyja Gál Éva (mh. 1857. okt. 25., 62 éves korában).

A szabadságharcban a 86. honvédszázalójban szolgál.

1858. jan. 28.: megnősül, neje Benkó Mihály és Szász Debora lánya, Lidia (mh. 1904. febr. 20., 76. éves korában). 1890: magángazda, a Rikánbelői Hve. tagja. Neje halálakor még él Aldobolyban. Több mint valószínű, itt is halt meg.

KÁL Fond 550, K 60/2, K 415/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 268; SÁL Fond 105, nr. 366, pag. 66, 112, 472, nr. 368, III. rész, pag. 29, H. aknyv. 1895–1906, 388.

Szöts Dániel – *közüvitéz.*

1890: földműves Aldobolyban, a Rikánbelői Hve. tagja. Feltehetően itt is hunyt el.

MIKÁR Zsigmond 1891, 269.

Szöcs György, id. – *közüvitéz* (1820 k. – 1892. szept. 17., Aldoboly). Gör.kel.

1890: földműves, a Rikánbelői Hve. tagja. Aldobolyban él. Feltehetően itt is halt meg.

KÁL Fond 550, B 359/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 269; SÁL Fond 105, nr. 290, pag. 96.

Szöts József – *közüvitéz* (szül. 1821. aug. 5., Aldoboly – 1903. máj. 9., Aldoboly). Gör.kel., de 1838. máj. 27-én átállt reformátusnak. Apja Szöts Ilyés, anyja Gödri Ágnes.

A 83. honvédszázalójban szolgál.

1890: földműves, a Rikánbelői Hve. tagja.

KÁL Fond 550, P 31/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 269; SÁL Fond 105, nr. 291, fol. 21, nr. 295, fol. 139.

Török József, futásfalvi – *hadnagy.*

1849. jún. 15.: hadnagy a 84. vagy a 85. honvédszázalójban (Bem nevezi ki).

Mh. 1867 előtt. 1867: 2 árvája Aldobolyban él.

BONA Gábor 1999, III, 372., KÁL Fond 550, Honv. segélyalap 3463/1868.

† **Vaszi János** – *közüvitéz.*

Elesett Borgóban.

Székely Nemzet, 1883. nov. 8.

Váncsa Miklós – *közüvitéz.*

Gyalogsként küzd a szabadságharcban.

1900. nov. 4-én részt vesz a Rikánbelői Honv. egyl. évi közgyűlésén.

Székely Nemzet, 1900. nov. 5.

Vida Mihály – *tizedes* (ker. 1817. aug. 22., Aldoboly – 1905. márc. 18., Aldoboly). Ref., apja Vida György gyalogkatona, anyja Jósa Anna.

1890: földműves, a Rikánbelői Hve. tagja. 1900. nov. 4-én részt vesz a Rikánbelői Hve. évi közgyűlésén.

KÁL Fond 550, H 109/22; MIKÁR Zsigmond 1891, 254; SÁL Fond 105, nr. 291, fol. 13, nr. 295, fol. 141; Székely Nemzet, 1900. nov. 5.

Vida Mózes – *örmester* (ker. 1825. aug. 20., Aldoboly – 1896. jún. 4., Aldoboly). Ref., apja ifj. Vida György, anyja Fülöp Erzsébet.

A 85. honvédszázalójban szolgál.

1890: a Rikánbelői Hve. tagja.

KÁL Fond 550, B 13/2; MIKÁR Zsigmond 1891, 251; SÁL Fond 105, nr. 291, fol. 19, nr. 295, fol. 134.

Rövidítések

egyl.	= egylet
fasc.	= csomó
fol.	= fóliás (ív)
gör.kel.	= görögkeleti
Gyj.	= <i>Gyászjelentő-gyűjtemény</i> .
H. aknyv.	= halottak anyakönyve
Hve.	= honvédegylet
honv.	= honvéd
ifj.	= ifjabb
id.	= idős, idősebb
KÁL	= Romániai Országos Levéltár Kolozs Megyei Igazgatósága (Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj), Kolozsvár [Kolozsvári Állami Levéltár]
k. körül	
ker.	= keresztelték
l. sz. nélk.	= leltári szám nélkül
mh.	= meghalt.
Nyugtagy.	= <i>Nyugtagyűjtemény 1848–1849</i>
pag.	= oldal (lap)
r.	= recto
ref.	= református
róm. kat.	= római katolikus
SÁL	= Román Nemzeti Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága (Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Cluj), Sepsiszentgyörgy [Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár]
sz. n.	= szám nélkül
SzNM	= Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy
Tört. Lapok	= <i>Történelmi Lapok 1848–49</i> (kéthetenként megjelenő folyóirat; fel. szerk. Kuzskó István, Kolozsvár, 1892–1898)
unit.	= unitárius
v.	= verso

Levéltári források

- Romániai Országos Levéltár Kolozs Megyei Igazgatósága, Kolozsvár (KÁL)
- Fond 550: *Kolozsvári Ereklémúzeum iratai*
 - Fond 615: *Török Bertalan gyűjtemény, Béli Gergely jegyzőkönyve*
- Romániai Országos Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága, Sepsiszentgyörgy (SÁL)
- Fond 8: *Háromszék iratai (1677–1876)*
 - Fond 9: *Háromszék (vár)megye iratai (1876–)*
 - Fond 89: *Tuzson János iratai (1686–1861)*
 - Fond 105: *Egyházi anyakönyvek*
 - Nr. 230: *Kökösi református egyház anyakönyve (1855–1858)*
 - Nr. 290: *Aldobolyi görögkeleti egyház halottas anyakönyve (1813–1826)*
 - Nr. 291: *Aldobolyi református egyház anyakönyve (1758–1832)*
 - Nr. 292: *Aldobolyi református egyház anyakönyve (1832–1850)*
 - Nr. 294: *Aldobolyi református egyház anyakönyve (1863–1889)*
 - Nr. 295: *Aldobolyi református egyház anyakönyve (1890–1950)*
 - Nr. 366: *Illyefalvi református egyház anyakönyve (1822–1858)*
 - Nr. 371: *Illyefalvi római katolikus egyház keresztelési anyakönyve (1821–1857)*
 - Nr. 374: *Illyefalvi római katolikus egyház anyakönyve (1857–1938)*
 - Nr. 378: *Imecsfalvi római katolikus egyház esketési anyakönyve (1891–1950)*
 - Fond 381: *Szemerja község iratai*
- Polgármesteri Hivatal, Illyefalva
- *Halottas anyakönyv (1895–1906)*
- SzNM
- *Nyugtagyűjtemény 1848–1849*
 - *Gyászjelentő-gyűjtemény*

Irodalom

- ALBERT Ernő
1999 *Eltiport szabadság. Jöttek az oroszok 1849.*, „Jázdó” Társaság, Sepsiszentgyörgy.
- BONA Gábor
1988 *Kossuth Lajos kapitányai*, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest.
1998–1999 I–III *Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban*, I–III, Heraldika Kiadó, Budapest.
2000 *Tábornokok és törzstisztek az 1848/49. évi szabadságharcban*, Heraldika Kiadó, Budapest.
- DEMETER Lajos
2006 *Hátország. Adalékok Demeter József szerepéhez és a „háromszéki tábor” ellátásának és élmezésének a megszervezéséhez*, in: *Határvidék 1762–1918*, 2 (szerk. Demeter Lajos), Charta Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 63–116.
- EGYED Ákos 1978.
1978 *Háromszék 1848–1849*, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.
- FARKAS Ignác
2006 Farkas Ignác honvéd főhadnagy, későbbi honvédszázados naplójegyzetei 1848. dec. 3. – 1849. márc. 31., in: *Határvidék 1762–1918*, 2 (szerk. Demeter Lajos), Charta Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 208–223.
- K. HORVÁTH Ignác
2003 *Törédekek az 1848 és 1849-ki székely hadjáratokról (közreadta és jegyzetekkel ellátta Demeter László)*, in: *Határvidék 1762–1918*, 1 (fel. szerk. Demeter Lajos), T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2003, 9–52.
- KÁDÁR Gyula
1993 *Erdély és Háromszék népének a szabadságharca 1848–1849*, Scribae Kádár, Sepsiszentgyörgy.
- KISS Mózes
2006 *Feljegyzések. Sepsiszentkirályi Kiss Mózes feljegyzései az 1848/49-es eseményekről*, in: *Határvidék 1762–1918*, 2 (szerk. Demeter Lajos), Charta Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 204–208.
- MIKÁR Zsigmond
1869 *Honvéd Schematismus, vagyis az 1848/9-ki honvédseregéből 1868-ban még életben volt főtiszteknek évkönyve*, Pest.
- MIKÁR Zsigmond
1891 *Honvéd névkönyv, az 1848–49-diki honvédségnek 1890-ben még életben volt tagjairól*, Budapest.
- NAGY Iván
1860, 1862 *Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal* (VII, IX), Pest.
- NAGY Sándor
1896 *Háromszék önvédelmi harca 1848–49*, Kolozsvár.
- ORBÁN Balázs
1873 *A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismei szempontból*, VI, Budapest.
- PÁLMAJ József
1901 *Háromszék vármegye nemes családjai*, Sepsiszentgyörgy.
- Recensământ*
1996 *Recensământul din 1850*, Editura Staff, Cluj.
- SZINNYEI József
1900 *Magyar írók élete és munkái*, VII, Budapest.

Honvezi și membri ai gărzii naționale din Trei Scaune, participanți la războiul de independență maghiar din 1848–1849, II (Dobolii de Jos, jud. Covasna)

(Rezumat)

Programul de cercetare ia în evidență honvezi și membrii gărzii naționale din Trei Scaune, participanți la războiul de independență maghiar din 1848–1849, inclusiv pe cei care au lucrat în aparatul hinterlandului din Trei Scaune și pe civilii ajunși victime ale războiului civil din 1848–1849. Din rezultatul cercetărilor publicăm acum lista pașoptiștilor din satul Dobolii de Jos, care conține 62 persoane.

Honveds and members of national guards from Háromszék, participants at the Hungarian revolution and war of independence of 1848–1849, II. Aldoboly (Dobolii de Jos, Covasna County)

(Abstract)

The paper makes a record of the honveds (soldiers of Hungarian revolutionary national army) and members of national guards from Háromszék (Székely seat in Transylvania), participants at the Hungarian revolution and war of independence from 1848–1849, of those who worked in the hinterland apparatus from Háromszék, as well as of assassinated civilians. The list from the village of Aldoboly contains 62 people.